

5. pielikums

Valsts izglītības satura centrs
"Izglītojamo ar funkcionāliem
traucējumiem atbalsta sistēmas izveide"
Nr. 2010/0330/1DP/1.2.2.4.
1/10/IPIA/VIAA/001

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Rēzeknes
Augstskolas
Speciālās
izglītības
laboratorija

Māksliniece Signe Ērmāne-Ļitvina

METODISKAJAM MATERIĀLAM PEDAGOGIEM DARBAM AR BĒRNIEM, KURIEM IR KOHLEĀRAIS IMPLANTS

VINGRINĀJUMU
KRĀJUMS

LIETVĀRDA

LOCĪJUMU
NOZĪMJU
APGUVEI

2013.

Aija Kondrova, Mārīte Rozenfelde, Aija Tereško, Ieva Želve
5. pielikums metodiskajam materiālam pedagogiem darbam ar bērniem, kuriem ir kohleārais implants
"Vingrinājumu krājums lietvārda locījumu nozīmju apguvei"
Rīga: VISC, 2013. XXX lpp.

Autori

© Aija Kondrova, Mārīte Rozenfelde,
Aija Tereško, Ieva Želve

Vāka dizains

© Māksliniece Signe Ērmāne- Ļitvina

Dizains un druka

SIA "McĀbols poligrāfija"

Izdevējs

© VISC

Materiāls elektroniski pieejams
Valsts izglītības satura centra mājas lapā
www.visc.gov.lv

ISBN 978-9984-573-80-9

SATURS

IEVADS.....	2
KĀ? VIENSKAITLIS	5
KĀ? DAUDZSKAITLIS.....	21
KAM? VIENSKAITLIS	24
KAM? DAUDZSKAITLIS.....	31
KO? VIENSKAITLIS	34
KO? DAUDZSKAITLIS.....	41
AR KO? VIENSKAITLIS.....	44
AR KO? DAUDZSKAITLIS	51
KUR? VIENSKAITLIS.....	54
KUR? DAUDZSKAITLIS	60
UZRUNA. VIENSKAITLIS	64
UZRUNA. DAUDZSKAITLIS	66
LIETVĀRDA LOCĪJUMU TABULAS.....	67
LITERATŪRA	72

IEVADS

Mācību materiāls bērniem, kuriem ir kohleārais implants, veidots ar Valsts izglītības satura centra īstenotā ESF projekta „Izglītojamo ar funkcionāliem traucējumiem atbalsta sistēmas izveide (NR.2010/0330/1DP/1.2.2.4.1/10/IPIA/VIAA/001) finansējumu.

Mācību materiāla mērķis ir praktiska lietvārda gramatisko formu lietošanas apguve saistītajā valodā.

Mērķauditorija – sākumskolas izglītojamie ar dzirdes traucējumiem, to skaitā bērni ar kohleārajiem implantiem, kuriem dzirdes traucējuma radīto seku rezultātā nepieciešama valodas sistēmas formēšana. Taču materiāls ir piemērots visiem bērniem ar nepietiekamu valodas attīstību. Mācību materiāls veidots kā vingrinājumu krājums skolēnam.

Uzdevums tiek realizēts dažādos līmeņos: vārdu, vārdu savienojumu izpratnes apguve, to lietojums saistītā valodā – teikumos, tekstos, dialogos. Daudzveidīgais darbs ar dotajām gramatiskajām vienībām rada iespēju apgūt mācītās lietvārda gramatiskās formas, paplašināt garīgo un valodas attīstības līmeni. Kā valodas pamatvienība izvēlēts vārdu savienojums, ar to tiek veikts valodas leksiskais un gramatiskais darbs. Ar vārdu savienojumiem tiek veidoti teikumi, kas ir stāstījuma vai dialoga pamats. Lai lietvārdu gramatisko formu mācīšana būtu mērķtiecīga, tā galvenokārt notiek uz vienkārša teikuma bāzes.

Skolēni jau iepriekš iepazinuši lietvārdu, tā dzimtes, skaitļus, pazīst citu vārdšķiru vārdus, iepazinušies ar prievārdu likumsakarībām. Strādājot ar šo mācību materiālu, skolēni sistematizē zināmos valodas faktus par lietvārdu, apgūst prasmi lietot situācijai atbilstošu lietvārda galotni. Vienlaikus tiek paplašināts vārdu krājums, attīstīta prasme veidot teikumus, nostiprinātas iemaņas lietvārdu dzimtes noteikšanai pēc pamatformu galotnes, izpratne par jēdzienu „skaitlis”. Dotie uzdevumi sagatavo izglītojamo jēdziena „locīšana” izpratnei, ļauj iepazīties ar vārda veidošanas īpatnībām, apgūst prasmi gramatiski pareizi rakstīt un izteikties.

Prasmes, kas iegūtas strādājot ar dotajiem vingrinājumiem, nepieciešams nostiprināt ikdienā atbilstošās situācijās: mācību stundās, ārpusklases darba laikā, mājās ikdienas vidē.

Pedagogam orientēties uzdevumu krājumā un plānot darbu palīdzēs tabula par krājumā ietvertajām lietvārda locījumu lietošanas nozīmēm.

Uzdevumi par lietvārdu	Vārdos	Vārdkopās	Teikumos	Dialogos	Tekstos
1. Ģenitīva locījumā ar un bez prievārdiem, izsakot:					
a) piederību					
b) priekšmeta pazīmi					
c) daudzumu, mēru					
d) telpiskās attiecības (ar prievārdiem pie, pirms, aiz, zem, virs)					
e) laika attiecības (ar prievārdu pēc, no)					
f) vietu, kur sākas darbība (ar prievārdu no)					
g) noliegumu vai iztrūkumu (ar darbības vārdu nav)					
2. Datīva locījumā ar un bez prievārdiem, izsakot:					
a) darbības virzību uz priekšmetu					
b) subjekta attiecības					
c) telpiskās attiecības (ar prievārdiem pretī, pāri, līdz, cauri)					
d) laika attiecības (ar prievārdu līdz)					
e) daudzskaitlī ar visiem prievārdiem					

Uzdevumi par lietvārdu	Vārdos	Vārdkopās	Teikumos	Dialogos	Tekstos
3. Akuzatīva locījumā ar un bez prievārdiem, izsakot:					
a) tiešo objektu					
b) telpiskās attiecības (ar prievārdiem pa, uz, starp, pār, ap)					
c) amatu, psihiskās darbības objektu (ar prievārdu ar)					
4. Instrumentāļa locījumā, izsakot:					
a) īpašību, saturu, sastāvu					
b) darbības veikšanas līdzekli					
5. Lokatīva locījumā, izsakot:					
a) vietu					
b) laiku					
6. Vokatīva locījumā, uzrunājot dzīvas būtnes, priekšmetus.					

KĀ? VIENSKAITLIS

	Vīriešu dzimte			Sieviešu dzimte		
Kas?	dēl <i>s</i> , ceļ <i>š</i>	ķirs <i>is</i>	liet <i>us</i>	mamma <i>a</i>	puķ <i>e</i>	ziv <i>s</i>
Kā?	dēl <i>a</i> , ceļ <i>a</i>	ķirš <i>a</i>	liet <i>us</i>	mamm <i>as</i>	puķ <i>es</i>	ziv <i>s</i>

1. uzdevums

Vasarā tētis, mamma, vectētiņš, vecmāmiņa, meitene un zēns devās pārqājiņā uz upi.

Ģimene līdzī paņēma daudz priekšmetu! Palīdzi atrast īpašniekus!

Veido vārdkopas!

kā?

Piem., vectētiņa

kas?

spainis

mugursoma

2. uzdevums

*Izveido vārdu savienojumus, kuros lietvārdi atbild uz jautājumiem kā? + kas?
Izlasi vārdu savienojumus!*

	kā?	kas?
bērzs	piem., bērza	zars
mežs	_____	dzīvnieks
Juris	_____	cimdi
biezpiens	_____	kūka
medus	_____	garša
vasara	_____	rīts
Anna	_____	soma
egle	_____	čiekurs
vāvere	_____	aste
zivs	_____	asaka

3. uzdevums

*Pārveido lietvārdus, lai tie atbild uz jautājumu „kā”?
Ieraksti teikumos trūkstošos vārdus!*

kas?	kā?
prezidents	_____
zvirbulis	_____
skola	_____
liepa	_____
egle	_____

1. Mūsu _____ pagalmā ir soliņi.
2. Gaitenī pie sienas ir _____ fotoattēls.
3. Vecās _____ dobumā ir _____ ligzda.
4. Zemei pieskaras _____ apakšējie zari.

4. uzdevums

Izlasi vārdu savienojumus!

Pasvītrot izcelto lietvārdu galotnes!

Nosaki jautājumu un dzimti izceltajiem vārdiem!

*Piemērs. **putna** ligzda – kā? vīriešu dzimte*

burtnīcas mala –

modinātāja zvans –

mašīnas stūre –

vectētiņa šalle –

katla vāks –

rozes ziedlapiņas –

šķūņa jumts –

5. uzdevums

Izlasi stāstu!

Rudens diena parkā.

Pirms dažām dienām mēs bijām parkā. Kā tur viss mainījies! Vairs nedzied putni un nelēkā sienāži. Nekur nav taureņu un bišu. Pat strūklaka šalc klusāk! Un tomēr arī rudenī mūsu **pilsētas parks** ir skaists. **Saules stari** atspīd nelielā **dīķa ūdenī**. Vējš sašūpo kokus. Krīt lapas. Lūk, lēni nolaižas **kļavas lapa**, gaisā virpuļo **ozola lapa**, bet **liepas lapas** jau gandrīz visas nobirušas.

Izraksti izceltos vārdu savienojumus!

Pasvītrot lietvārdus, kuri atbild uz jautājumu „kā”!

Nosaki izcelto lietvārdu dzimti!

6. uzdevums

*Uzraksti vārdu savienojumus, kuros lietvārdi atbild uz jautājumiem:
kas? +*

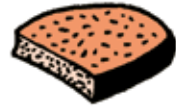
sula

glāze (kā?)

eļļa

pudele (kā?)

rupjmaize

šķēle (kā?)

7. uzdevums

Izlasi teikumus!

Mazdēls atnesa vecmāmiņai no veikala **paku piena**. Uz galda ir milzīga **kaudze papīra**. Ledusskapī atrodas viena **burka krējuma** un **paciņa sviesta**. Uz šķīvja stāv **gabals desas**. Mamma ievārījumam piebēra **kilogramu cukura**.

Atbilde uz jautājumiem!

Raksti īsas atbildes!

Piemērs:

Ko atnesa mazdēls? - *paku piena*

Kas ir uz galda?

Kas atrodas ledusskapī?

Kas stāv uz šķīvja?

Ko ievārījumam piebēra mamma?

Uzzīmē atbildes!

--	--	--	--	--	--

kā? (no kā izgatavots) + kas?

8. uzdevums

Lasi stāstu!

Izraksti izceltos vārdu savienojumus!

Pasvītrot lietvārdus, kuri atbild uz jautājumu „kā?”!

Nosaki šo lietvārdu dzimti!

Muzejā.

Vakar mēs gājām uz vēstures muzeju. Tur mēs ilgi aplūkojām **māla traukus** un **koka rotaļlietas**. Redzējām skaistus **lina dvieļus** un **kokvilnas apģērbus**. Vislabāk mums patika daudzkrāsainas **ādas jostas**.

9. uzdevums

Savieno un izlasi!

kā?

kartona

papīra

betona

biezpiena

vilnas

stikla

koka

sudraba

zīda

plastmasas

gumijas

kokvilnas

gaļas

dzelzs

kas?

šalle

ēdiens

zābaki

kreklis

kaste

maisiņš

pankūkas

gredzens

audums

stabs

grīda

vāciņi

vāze

tilts

Izveido 5 teikumus!

Kas? ko darīja? kā? ko?

Piem., Anna uzvilka gumijas zābakus.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

10. uzdevums

Izlasi dialogu pārī ar draugu!

- Elīna, kā tu pavadīji **vasaras brīvdienas**?
- Jauki! **Jūlija vidū** es biju **vasaras nometnē**. Nometne atradās **upes krastā**. Mēs dzīvojām teltīs. Katru dienu mēs peldējāmies, makšķerējām un spēlējām bumbu. Bet kā tu pavadīji **vasaras brīvdienas**?
- Ļoti labi! **Augusta beigās** es piedalījos **sporta sacensībās**. Es uzvarēju augstlēkšanā. Saņēmu **zelta medaļu**.

Pajautā draugam, kā viņš pavadīja vasaras brīvdienas!

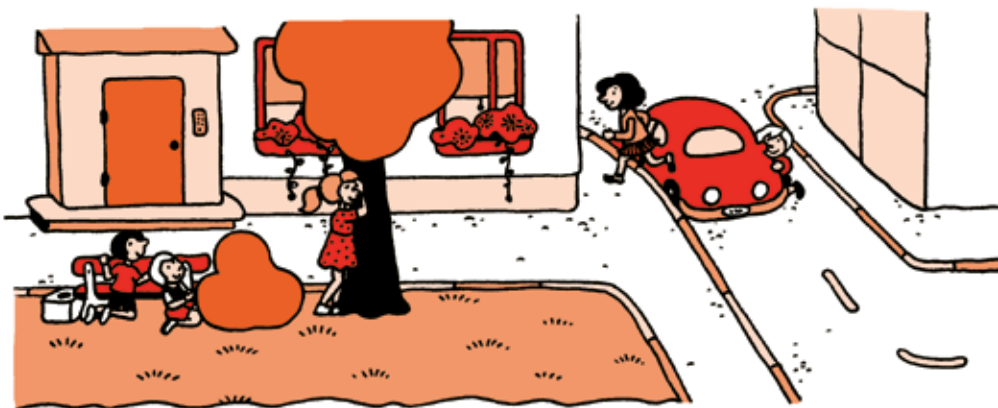
Atbildēs izmanto vārdkopas „jūnija beigās, jūlija sākumā, augusta vidū”!

ko dara? + (pie, pirms, aiz, zem, virs) kā?

11. uzdevums

Apskati attēlu! Kur stāv spēles vadītāja? Kur paslēpušies bērni?

Papildini teikumus!

Marita stāv (aiz kā?) _____.

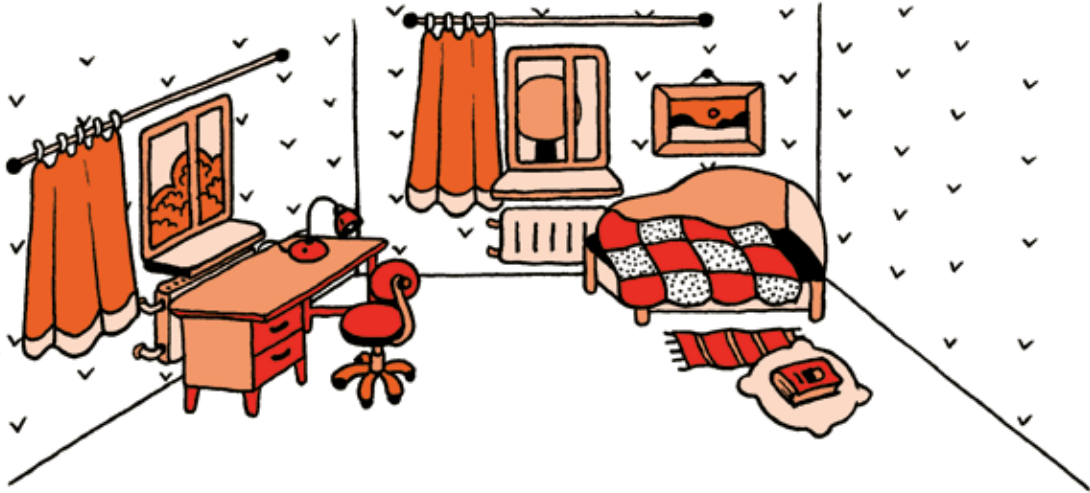
_____ skrien (aiz kā?) _____.

Juris un Zintis tup (aiz kā?) _____.

_____ slēpjas (aiz kā?) _____.

12. uzdevums

Atbilde īsi uz jautājumiem!

Kur? (pie kā?) atrodas krēsls?

Kur (pie kā?) ir gulta?

Kur (virs kā?) ir gleznas?

Kur (uz kā?) ir lampa?

Kur (zem kā?) ir spilvens?

Kur? (aiz kā) ir koks?

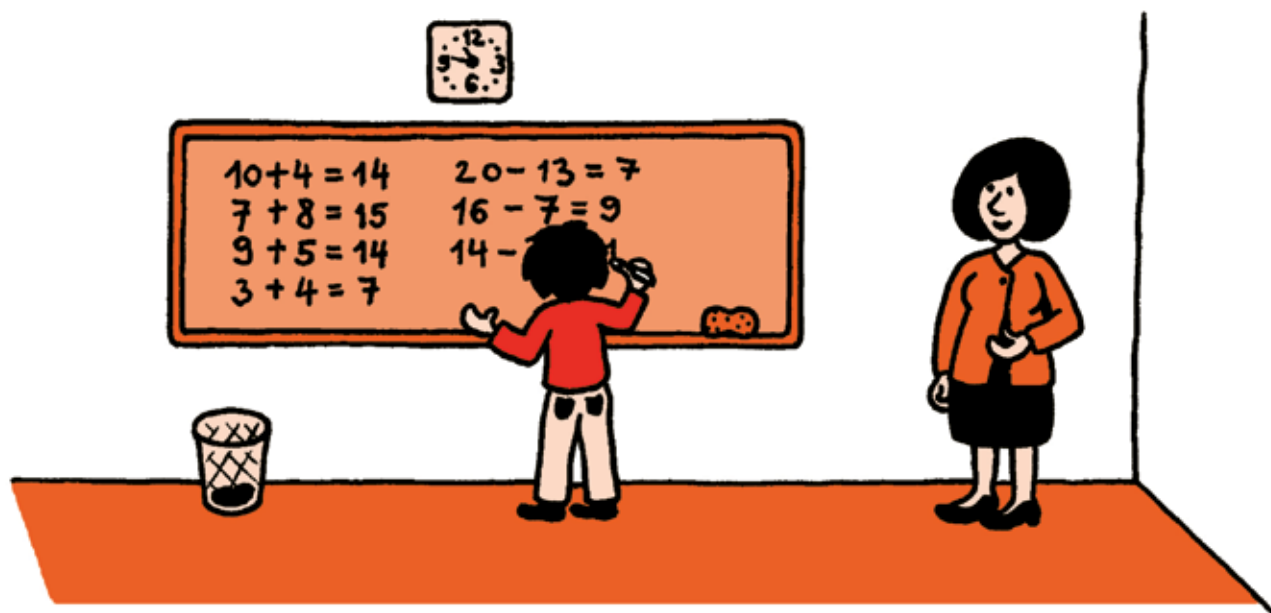
13. uzdevums

Uzraksti teikumus par attēlu!

14. uzdevums

Aplūko attēlu!

Pabeidz teikumus!

_____ ir pie sien_____.

Pulkstenis ir virs _____.

Skaitļi ir _____.

_____ ir zem _____.

Skolotāja stāv _____.

_____ raksta uz _____.

15. uzdevums

Strādā pāri ar draugu! Runājiet un izpildiet pavēles!

Noliec burtnīcu **zem grāmatas!**

Pacel rokas **virš galvas!**

Paskaties **virš skapja!**

Nostājies **pirms drauga!**

Noliec papīrgrozu **zem galda!**

Paslēp penāli **aiz muguras!**

ko dara? + pēc, no + kā?

16. uzdevums

Jautā!

Uzraksti atbildes!

Ko tu darīsi **pēc** (gads, mēnesis, nedēļa, stunda, minūte, sekunde)?

Piemērs. Pēc gada es mācīšos ceturtajā klasē.

17. uzdevums

Ieraksti galotnes!

Iemācies vienu vai vairākus sakāmvārdus!

Pastāsti klasesbiedriem, kā tu tos saproti!

1. Laime nāk **pēc** laba darb__.
2. **No** mazas dzirkstel__ liela uguns izceļas.
3. Ābols nekrīt tālu **no** ābel__.
4. **No** vilk__ bēg, uz lāci krīt.
5. Bēg **no** darb__ kā no uguns.

18. uzdevums

Uzraksti jautājumus un atbildes!

Kas iznāca no..... (kā?) (bibliotēka, vannasistaba, frizētava, poliklīnika, veikals, dzīvoklis)?

Atceries! Kas?- dzīvoklis Kā?- dzīvokļa

Piemērs. Kas iznāca no bibliotēkas? No bibliotēkas iznāca bibliotekāre.

Ko tu izņēmi no (kā?) (maiss, grozs, skapis, aploksne, kaste, atvilktne, soma)?

Atceries! Kas? – skapis Kā?- skapja

Paraugs. Ko tu izņēmi no maisa? No maisa es izņēmu kartupeļus.

19. uzdevums

*Veido vārdu savienojumus ar prievārdu „no”!
Iesaisti tos teikumos!*

Piecelties ____ (krēsls), nomest ____ (galds), norakstīt ____ (grāmata),
nocelt ____ (plīts), paņemt ____ (palodze), nokrist ____ (koks).

Piem.

piecelties no krēsla

Zēns piecēlās no krēsla un sasveicinājās.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

20. uzdevums

*Nosaki lietvārdiem iekavās dzimti!
Pārveido lietvārda galotni, vajadzīgajā locījumā (kā?)!
Ievieto lietvārdu teikumā!
Atbildi īsi uz jautājumiem!*

1. No _____ cēlās migla. 2. No _____ izbrauca autobuss.
3. No _____ iznāca māte ar bērnu. 4. No _____ uz skolu mēs
gājām kājām. 5. No _____ izlīda slieka.

(poliklīnika, zeme, migla, pietura, autoosta)

No kurienes cēlās migla?	_____
No kurienes izbrauca autobuss?	_____
No kurienes iznāca māte ar bērnu?	_____
No kurienes mēs gājām kājām?	_____
No kurienes izlīda slieka?	_____

21. uzdevums

Nosaki lietvārdiem iekavās dzimti!

Pārveido galotni un ievieto lietvārdus teikumos!

1. Skolēns piecēlās no (kā?) un gāja pie tāfeles.
2. Slēpotāji laidās no (kā?) ar slēpēm.
3. No (kā?) izskrēja mazs sunītis
4. No pilsētas (kā?) līdz stacijai atjauno ielas segumu.
5. Saimniece izņēma traukus no virtuves (kā?)

(kalns, skapītis, solis, šķūnis, centrs)

Atbilde īsi uz jautājumiem!

- No kurienes iznāca skolēns?
- No kurienes laidās slēpotāji?
- No kurienes izskrēja mazs sunītis?
- No kurienes atjauno ielas segumu?
- No kurienes saimniece izņēma traukus?

22. uzdevums

Nosaki lietvārdiem iekavās dzimti!

Lietvārdus ieraksti pareizajā locījumā (kā?)!

Izlasī teikumus!

Kuģis attālinājās no (krasts) Pie (sala) piestāja neliela motorlaiva. Strazds tikko kā izlidoja no (būris) un tūlīt atgriezās ar barību putnēniem. No (pārgājiens) mēs pārnācām tikai vēlu vakarā. No (galapunkts) atgāja tukšs trolejbuss.

23. uzdevums

Pārveido lietvārdus!

Uzraksti vārdu savienojumus!

Izdomā un uzraksti teikumus!

no (pudele), pie (skola), no (koks), pie (upe), no (paciņa), no (ligzda)

Piemērs

dzēra no pudeles

Ekskursants dzēra no pudeles minerālūdeni.

24. uzdevums

Nosaki lietvārdu dzimti izceltajos vārdu savienojumos!

Atbildi īsi uz jautājumiem!

Agri **no rīta** skolēnus **uzmodināja** zvana skaņas. **Pēc vingrošanas** visi **aizskrēja** peldēties. **No** nometnes **vārtiem varēja** redzēt jūru. **Pēc peldes** bērni **ēda** brokastis.

Kad skolēnus uzmodināja zvana skaņas?	
Kad visi aizskrēja peldēties?	
No kurienes varēja redzēt jūru?	
Kad bērni ēda brokastis?	

25. uzdevums

Pasvītro lietvārdus, kuri atbild uz jautājumu „kā”?

Vārdu savienojumus ievieto teikumā!

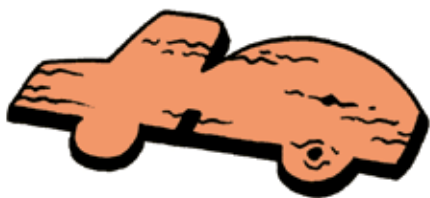
1. Pāri ezeram lido _____.
2. Mamma izvārīja _____.
3. _____ atrodas pretī lielajam skapim.
4. No meža nāca Zintis ar _____.
5. Lietus dēļ sportistu komanda _____ nepārtrauca.
6. Meitenes dārzā salasīja _____ un atveda uz skolu.

sēņu grozu
spaini ābolu
cepumu paka
gurķu burka
durvju rokturis
basketbola spēli
dzērvju kāsis
zemeņu ievārījumu

26. uzdevums

Lasi dialogu pāri ar draugu!

Iemācies to!

- Zēni, **no kurienes** jūs nākat?
- **No darbnīcas.**
- Ko jūs tur darījāt?
- Izzāgējām **koka** automašīnu.

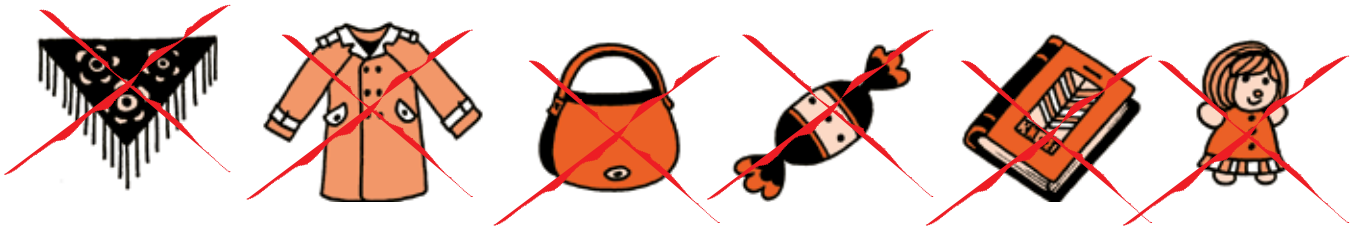
Veido līdzīgu dialogu!

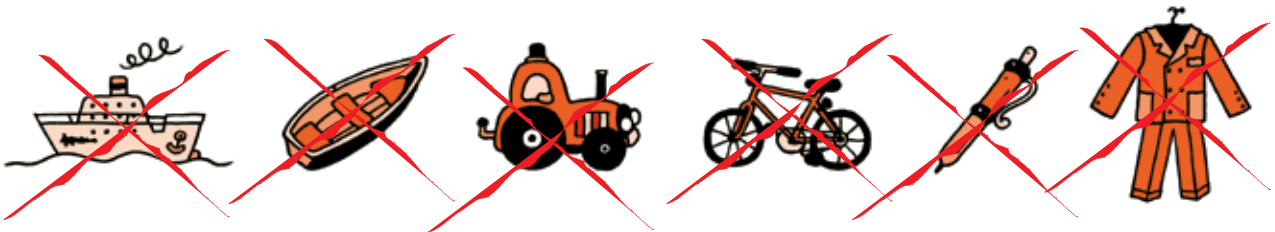
- Meitenes _____ jūs nākat?
- _____.
- Ko jūs tur darījāt?
- _____.

27. uzdevums

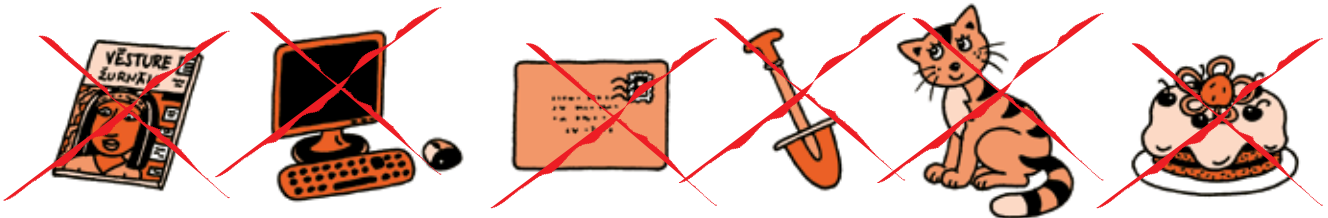
Uzraksti, kā nav meitenei, vīrietim, vectētiņam!

Meitenei nav (kā?) _____

Vīrietim nav (kā?) _____

Vectētiņam nav (kā?) _____

28. uzdevums

Atmini mīklas!

Zobi ir, **mutes** nav.
Ausis ir, **galvas** nav.
Lapas ir, **koka** nav.

KĀ? DAUDZSKAITLIS

	Vīriešu dzimte			Sieviešu dzimte		
Kas?	dēl i	ķirš i	led i	mamm as	lell es	ziv is
Kā?	dēl u	ķirš u	led u	mamm u	le u	zivj u

1. uzdevums

Izlasi tekstu!

Izraksti izceltos vārdu savienojumus!

Pasvīturo lietvārdus, kas atbild uz jautājumu „kā”?

Nosaki lietvārdu dzimti, skaitli!

Mežs ziemā.

Ziemā mežs ir ļoti kluss. Uz koku zariem guļ sniegs. Putnu balsis neskan, ligzdu iemītnieki nav redzami. Tikai pēdu nospiedumi sniegā liecina, ka mežā norit trauksmaina dzīve. Vienīgi neredzam ežu pēdiņas. Eži ziemā guļ siltās migās.

2. uzdevums

Izmaini galotnes un uzraksti vārdu savienojumus!

Pasvītro galotnes izmainītajiem vārdiem!

Nosaki skaitli un dzimti!

(dzērves) klaigas, (zaķi) pēdas, (skolēni) burtnīcas, (rieksti) maiss, (āboli) sula, nav (konfektes)

kā?

kas?

piem., dzērvju (siev. dz., dsk.) klaigas

3. uzdevums

Izveido vārdu savienojumus!

Uzraksti teikumus!

(tomāti) salātus, (bērni) izrādi, (draugi) apsveikumu, (bietes) zupu, (zirņi) burku

kā? ko?

Kas? ko darīja? kā? ko?

4. uzdevums

Papildini teikumus!

Pavārs izvārīja (kā?) _____,

_____ zupu.

Man vislabāk garšo _____ zupa, bet skolotājai garšo _____ zupa.

Noskaidro, kura zupa vislabāk garšo skolotājai!

Jautā: „Kura zupa jums garšo vislabāk?”

KAM? VIENSKAITLIS

	Vīriešu dzimte			Sieviešu dzimte		
Kas?	zēns ceļš	brālis	medus	māsa	meitene	govs
Kam?	zēnam ceļam	brālim	medum	māsai	meitenai	govij

1. uzdevums

Atmini mīklas!

Atrodi lietvārdus, kas atbild uz jautājumu „kam?”!

Kam ir dzelzs mēle?

Vienam tēvam septiņi bērni,
pa pusei balti, pa pusei melni.

2. uzdevums

Izraksti izceltos vārdu savienojumus!

Pasvītro lietvārda galotnes! Nosaki jautājumus!

Beāte **aizsūtīja** **vecmāmiņai** apsveikumu svētkos. Madara **iedeva** **pārdevējai** naudu un paņēma nopirkto grāmatu. Dainis **apsolīja** **mammai** labi mācīties. Gatis vārdadienā **uzdāvināja** **Elīnai** ziedus. Elza **parādīja** **audzinātājai** sociālo zinību burtnīcu.

3. uzdevums

Izdomā un uzraksti teikumus!

Kas?	ko dara?	ko?	kam?
_____	ada	_____	_____
_____	nes	_____	_____
_____	zīmē	_____	_____
_____	pērk	_____	_____
_____	lej	_____	_____
_____	šuj	_____	_____
_____	gludina	_____	_____
_____	dāvina	_____	_____
_____	vāra	_____	_____
_____	sakārto	_____	_____
_____	pārbauda	_____	_____
_____	sūta	_____	_____

4. uzdevums

Izlasi teikumu!

Atbildi īsi uz jautājumiem!

Māmiņa nopirka meitai kurpes.

Kas nopirka? – _____

Ko darīja māmiņa? – _____

Ko nopirka? – _____

Kam nopirka? – _____

5. uzdevums

Pārveido vārdus 1. stabiņā!

Uzraksti teikumus!

Kam?

(ārste)	jāārstē
(pavārs)	jāvāra
(Andris)	jābaro
(skolniece)	jālasa
(sportists)	jāskrien
(mūziķis)	jāspēlē
(aparāts)	jāmaina

kas?

slimnieks
zupa
kaķēns
grāmata
kross
vijole
baterija

Piemērs. Ārstei jāārstē slimnieks.

6. uzdevums

Ieraksti lietvārdu galotnes!

Paskaidro sakāmvārdu nozīmi!

Iemācies sakāmvārdus!

Mīļam (kam?) bērnam _____ daudz vārdu.
Katram (kam?) putnam _____ sava ligzda mīļa.
(Kam?) Darb _____ sūras saknes, bet saldi augļi.
(Kam?) Zagl _____ zagļa alga.
Paēdušai (kam?) pel _____ milti rūgti.

Ko dara? + pretī + kam?

7. uzdevums

Apskati attēlus! Ievieto pareizo galotni!

Pīle peld pretī (kam?) gulb_____.

Suns skrien pretī (kam?) saimniek_____.

8. uzdevums

Ieraksti lietvārdu galotnes!

Nosaki dzimti!

1. Zēns stāv **pretī** log_____.
2. Skola atrodas **pretī** park_____.
3. Neliec krēslu **pretī** skap_____!
4. Lauva sēž **pretī** lauvēn_____.
5. Vakarā mēs gājām **pretī** mās_____ uz autoostu.

9. uzdevums

Uzraksti jautājumus un atbildes!

Zēns aizmeta bumbiņu
pāri laukumam.

Piem.

Kur aizmeta? – pāri laukumam

Pāri jumtam lido kovārnis.

Kur lido? – pāri

Manas draudzenes māja atrodas
pāri ielai.

Kur atrodas? –

Helikopters laidās **pāri pilsētai.**

Kur? –

Tūristi brida **pāri** sekļai **upei.**

Kur? –

10. uzdevums

Kam var pārlēkt pāri? Kam var apskriet apkārt?

Uzraksti!

Pārlēkt pāri var (kam?)

Apskriet apkārt var (kam?)

11. uzdevums

Ieraksti lietvārdu galotnes!

Lasi dialogus pāri ar draugu!

- Kā nokļūt **līdz kinoteātrim**?

- Ej **cauri park**..... Kinoteātris ir **pretī grāmatnīc**.....

- Kā nokļūt **līdz autoostai**?

- Ej **pāri tilt**..... Tur **pretī bibliotēk**..... ir autoosta.

- Kā nokļūt **līdz slidotavai**?

- Ej **līdz otrajam luksofor**..... Tur **blakus sporta veikal**..... ir slidotava.

- Kā nokļūt **līdz pilsētas centram**?

- Ej **līdz krustojum**..... Pilsētas centrs ir **pretī lielveikal**..... un **baznīc**.....

12. uzdevums

Izlasi tekstu!

Kā Oskars piedalījās talkā.

Oskara ģimene nesen ievācās jaunā dzīvoklī. Māja bija liela, skaista, bet pagalms pavisam tukšs. Iedzīvotāji norunāja pagaidīt **līdz pavasarim** un tad sarīkot talku. Viņi nolēma iestādīt pagalmā kokus.

Kādā pavasara sestdienā notika talka. Visi iedzīvotāji iznāca pagalmā strādāt. Oskars un citi bērni atnāca ar lāpstām. Viņi iestādīja liepas, kļavas, egles, ceriņus. Bērni palīdzēja vecākiem izveidot puķu dobes. Visi čakli strādāja **līdz pēcpusdienai**.

Līdz vasarai pagalms bija sazaļojis. Skaisti ziedēja atraitnītes un tulpes. Koki salapoja. Taču vasara bija karsta un sausa. Oskars laistīja jaunus kociņus **līdz rudenim**.

Cik skaists pagalms! Oskaram bija prieks.

Atbildi īsi uz jautājumiem!

Cik ilgi iedzīvotāji norunāja pagaidīt?

Cik ilgi visi strādāja?

Cik ilgā laikā viss bija sazaļojis?

Cik ilgi Oskars laistīja jaunus kociņus?

KAM? DAUDZSKAITLIS

	Vīriešu dzimte			Sieviešu dzimte		
Kas?	dē <i>li</i>	ķirš <i>i</i>	led <i>us</i>	mamm <i>as</i>	puķ <i>es</i>	ziv <i>is</i>
Kam?	dēl <i>iem</i>	ķirš <i>iem</i>	led <i>iem</i>	mammā <i>m</i>	puķē <i>m</i>	zivī <i>m</i>

1. uzdevums

Atmini mīklas!

Bez kājām, bez rokām tiltu taisa.

Bez rokām, bez kājām uz vēdera iet.

Kas nes nastas **pār upēm** un **ezeriem**, bet tomēr uz vietas paliek?

2. uzdevums

Izlasi tekstu!

Izraksti izceltos vārdu savienojumus!

Pasvītrot lietvārdus!

Lietvārdiem nosaki jautājumu!

Klāt decembris. **Zīlītēm, zvirbuļiem, sarkankrūtišiem** un citiem putniem **sākas** grūta dzīve. Zīlītes **lido pie mājām** meklēt barību. Barotavās bērni **putniem sabēra** sēkliņas, putraimus, maizes drupačas. Nu vairs nav **jābaidās no aukstajām naktīm!**

3. uzdevums

*Pārveido lietvārdus, lai tie atbild uz jautājumu kam?
Uzraksti teikumus!*

1. (Sēnes) ir dažādu formu cepurītes. _____
2. Koki dod patvērumu (putni). _____
3. (Ziedi) ir dažāda forma. _____
4. (Augi) nav vienāds dzīves ilgums. _____
5. Rudenī daudziem (koki) nobirst lapas. _____
6. _____

**Daudzskaitlī aiz visiem prievārdiem lietvārdam
ir datīva (kam?) galotne.**

4. uzdevums

*Ievieto pareizo galotni!
Atbild īsi uz jautājumiem!*

1. Saule paslēpās aiz mākoņ____.
2. Lidmašīna lido no dienvid____ uz ziemeļ____.
3. Pēc piecām minūt____ vakariņas būs gatavas.
4. Pie dzīvokļa durv____ klauvēja pastnieks.
5. Par mājdzīvniek____ ir jā rūpējas.

Kur paslēpās saule? _____

No kurienes uz kurieni lido lidmašīna? _____

Kad vakariņas būs gatavas? _____

Kur klauvēja pastnieks? _____

Par ko ir jā rūpējas? _____

5. uzdevums

Pārveido izceltos vārdus, lai tie atbild uz jautājumu „kam?”!

Uzraksti teikumus pēc dotajiem jautājumiem!

Kas? ko darīja? kur (pie kā)? (**bērni**) _____ kad?

Kas? ko darīja? no kurienes? līdz kurienei?

(**Matīši, Burtnieki**) _____

Kas? ko darīja? cik ilgi (līdz kam)? (**mācāmstundas**) _____

Kas? ko darīja? par ko? (**Ziemassvētki**) _____

Kas? ko darīja? ko? bez kā? (**sīpoli**) _____

6. uzdevums

Izdomā un ieraksti darbības vārdus!

_____ pie draugiem, _____ brāļiem, _____ pa
sliedēm, _____ pa pļavām, _____ pa ielām

Uzraksti teikumus!

KO? VIENSKAITLIS

	Vīriešu dzimte			Sieviešu dzimte		
Kas?	dēl <i>s</i> , vēj <i>š</i>	ķirs <i>is</i>	liet <i>us</i>	mamma <i>a</i>	puķ <i>e</i>	auss
Ko?	dēl <i>u</i> , vēj <i>u</i>	ķirs <i>i</i>	liet <i>u</i>	mamm <i>u</i>	puķ <i>i</i>	aus <i>i</i>

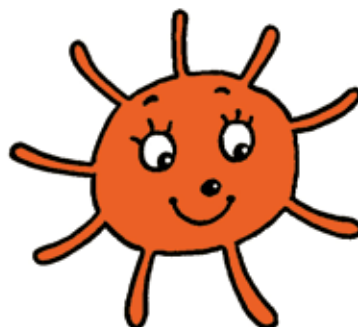
1. uzdevums

Atmini mīklas!

Iemācies mīklas no galvas!

Zelta kamols **pār kalnu** veļas!

Debesīs stāv, **zemi** silda.

2. uzdevums

Uzraksti teikumus!

Meitene nopirka (ko?)

Es nomazgāju (ko?)

Lūdzu, iedodiet (ko?)

3. uzdevums

Ievieto pareizo galotni!

Laura rīt strādās klasē, viņa izgatavos (ko?) aplikācij_____.

Purvā skolēni ieraudzīja (ko?) dzērv_____.

Katru rītu Anita saklāj savu (ko?) gult_____.

Tētis nopirka dēlam (ko?) šokolād_____.

Mednieks vēroja meža (ko?) mal_____.

Atbilde īsi uz jautājumiem!

Ko izgatavos Laura? _____

Ko ieraudzīja skolēni? _____

Ko Anita saklāj? _____

Ko tētis nopirka? _____

Ko vēroja mednieks? _____

Ko dara? + pa, uz, starp, pār, ap + lietvārds (ko?)

4. uzdevums

Veido teikumus par attēliem! Izmanto dotos lietvārdus ar prievārdiem!

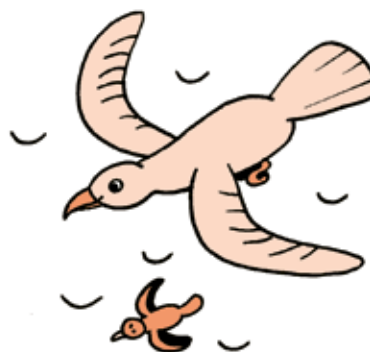
pa mežu

uz skolu

starp vistu un zēnu

pār jūru

ap kaklu

5. uzdevums

Lasi teikumus!

Izraksti izceltos vārdu savienojumus!

1. Vakar es **gāju pa ielu** un satiku savu draugu. _____
2. Mašīnas **brauca pār** jauno **tiltu**. _____
3. Mana māja atrodas **starp skolu un veikalu**. _____
4. Ekskursanti **devās uz Leļļu muzeju**. _____
5. Jāņos līgotāji **lēca pār ugunsgrāvu**. _____
6. Zeme **griežas ap sauli**. _____

Atbilde uz jautājumiem!

Uzraksti īsas atbildes!

Kur es gāju? _____

Kur brauca mašīnas? _____

Kur atrodas māja? _____ un _____

Uz kurieni devās ekskursanti? _____

Pār ko lēca līgotāji? _____

Ap ko griežas zeme? _____

6. uzdevums

Ievieto lietvārdus pareizā locījumā (ko?)!

1. Andris izlasīja pasaku par _____.
2. Sabīne bija zooloģiskajā dārzā, viņa pastāstīja meitenēm par _____ un par _____.
3. Ziemā bērni bieži atcerējās par _____.
4. Slimnieks stāsta ārstam par savu _____.
5. Dabaszinību stundā skolēni lasīja par _____.

(vasara, slimība, negaiss, lauva, tīģeris, Sarkangalvīte)

7. uzdevums

Papildini vārdu savienojumus!

aizmirsa par _____
atcerējās par _____
rūpējās par _____
domāja par _____
dusmojās par _____
priecājās par _____

Ar 3 vārdu savienojumiem uzraksti teikumus!

Kas?	ko darīja?	par ko?
1. _____	_____	_____
2. _____	_____	_____
3. _____	_____	_____

8. uzdevums

Uzzini, par ko strādā jūsu klases skolēnu vecāki!

Veido teikumus!

Kā?	kas?	strādā par
<i>piem. Ivetas</i>	<i>mamma</i>	strādā par <i>frizieri.</i>
_____	_____	strādā par _____.
_____	_____	strādā par _____.
_____	_____	strādā par _____.
_____	_____	strādā par _____.
_____	_____	strādā par _____.
_____	_____	strādā par _____.

9. uzdevums

Izlasi sarunu!

Cik personu piedalās sarunā?

Lasiet sarunu lomās!

- Bērni, par ko jūs strādāsi, kad izaugsi lieli?
- Es strādāšu par celtnieku. Uzcelšu jaunas mājas, skolas un veikalus. Man patīk skaistas pilsētas.
- Es strādāšu **par audzinātāju**. Mana māmiņa arī strādā bērnudārzā par audzinātāju. Dažreiz es viņai palīdzu.
- Bet es vēl nezinu. Gribu kļūt **par pārdevēju vai ārsti**. Man patīk abas profesijas.

Pastāsti, par ko gribi kļūt tu!

10. uzdevums

Izpēti, ko katrs dzīvnieks dara!

Papildini teikumus! Izmanto profesiju nosaukumus: mūrnieks, bibliotekārs, elektriķis, santehniķis, krāsotājs, šuvēja!

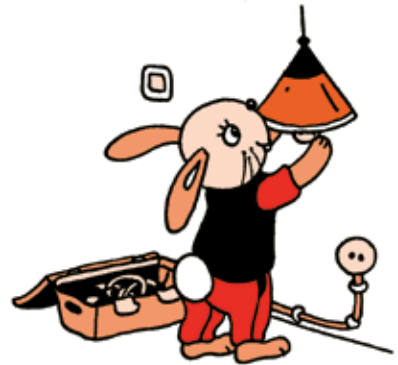
Lācis mūrē ķieģeļus.

Lācis strādā par

Kaķis dod bērniem grāmatas.

Kaķis strādā par

Zaķis ierīko elektrību.

Zaķis strādā par

Vēzis remontē izlietni.

Vēzis strādā par

Suns krāso sienu.

Suns strādā par

Lapsa šuj kleitu.

Lapsa strādā par

KO? DAUDZSKAITLIS

	Vīriešu dzimte			Sieviešu dzimte		
Kas?	dēli	ķirši	lieti	mammās	puķes	zivis
Ko?	dēlus	ķiršus	lietus	mammās	puķes	zivis

1. uzdevums

Noraksti teikumus ! Iekavās dotos lietvārdus pārveido!

1. Lūdzu, novāc no galda (ko?) (trauki)!
2. Sporta skolotāja paskaidroja skolēniem spēles (ko?) (noteikumi).
3. Cik bieži tu mazgā (ko?) (mati), tīri (ko?) (zobi) un apgriez (ko?) (nagi)?
4. Visapkārt es redzu (ko?) (priedes, bērzi, krūmi).
5. Skolotāja lūdza uzrakstīt vismaz divus (ko?) (jautājumus).

2. uzdevums

Izraksti lietvārdus daudzskaitlī, kuri atbild uz jautājumu „ko?”!

Nosaki tiem skaitli un dzimti!

1. Nebaro dzīvniekus zooloģiskajā dārzā!
Piem., dzīvniekus- vīr. dz., dsk.
2. Kinoteātrī nečaukstini konfekšu papīrus!

3. Neplūc puķes skolas pagalmā!

4. Skrien, lec, dejo un met kūleņus!

5. Lasi un aplūko grāmatas!

6. Kolekcionē krellītes, skrūvītes, etiķetes!

Pastāsti, kā dari tu pats!

3. uzdevums

Aplūko attēlus!

Izdomā stāstiņa nosaukumu!

Uzraksti, ko Filips darīja mežā!

Izmanto vārdu savienojumus: baidīja putnus un dzīvniekus, rāva puķes, postīja skudru pūžņus, ēda sviestmaizes, atstāja atkritumus.

Ko tu ieteiksi Filipam?

AR KO? VIENSKAITLIS

	Vīriešu dzimte			Sieviešu dzimte		
Kas?	dēl s vēj š	ķirs is	liet us	mamma a	puķ e	ziv s
Ar ko?	ar dēl u ar vēj u	ar ķirs i	ar liet u	ar mamm u	ar puķ i	ar ziv i

1. uzdevums

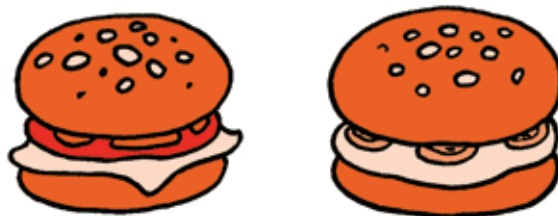
Lasi teikumus! Ievieto lietvārdus pareizajā locījumā!

ar ko?

Lācītis tur burku

_____.

ar ko?

Man garšo burgers _____,
bet Paulīnei garšo burgers

_____, _____.

ar ko?

Klāvs maisa putukrējumu

_____.

ar ko?

Meitene ķemmē matus

_____.

2. uzdevums

Pārveido lietvārdu iekavās!

Uzraksti teikumus pēc parauga!

Kur? ir kas? ar ko?

piem., katls ar (putra) putru

Uz plīts ir katls ar putru.

kleita ar (josta) _____

krūze ar (tēja) _____

vāze ar (roze) _____

kartupeļi ar (zivs) _____

telefons ar (internets) _____

jaka ar (rāvējslēdzējs) _____

burka ar (vāciņš) _____

3. uzdevums

Pārveido lietvārdus un ievieto teikumā!

Nosaki jautājumu!

Valdis pacienāja klasesbiedru _____.	ar (uzvara)
Pārdevēja aptina dāvanu _____.	ar (ābols)
Salvis slīpē rāmīti _____.	ar (autobuss)
Tūristi ceļoja _____.	ar (vilciens)
Mēs braucām uz skolu _____.	ar (smilšpapīrs)
Sportistu komanda lepojas _____.	ar (lenta)

Īsi atbildi uz jautājumiem!

Ar ko pacienāja? _____

Ar ko aptina? _____

Ar ko slīpē? _____

Ar ko ceļoja? _____

Ar ko braucām? _____

Ar ko lepojas? _____

4. uzdevums

Ieraksti dotos darbības vārdus!

Nosaki lietvārdiem jautājumus!

Pasvītrot lietvārdu galotnes!

_____ ar torti (____ ?), _____ ar gripu (____ ?),
_____ ar termometru (____ ?), _____ ar datoru (____ ?),
_____ ar draudzeni (____ ?), _____ ar nazi (____ ?) un
dakšiņu (____ ?)

(pacienā, mēra, ēd, runā, slimo, raksta)

5. uzdevums

Veido teikumus pēc parauga!

Kas?	ko dara?	ko?	ar ko?
_____	_____	_____	ar slotu
_____	_____	_____	ar marli
_____	_____	_____	ar cirvi
_____	_____	_____	ar pildspalvu
_____	lāpa	_____	ar adatu
_____	_____	_____	ar līmi

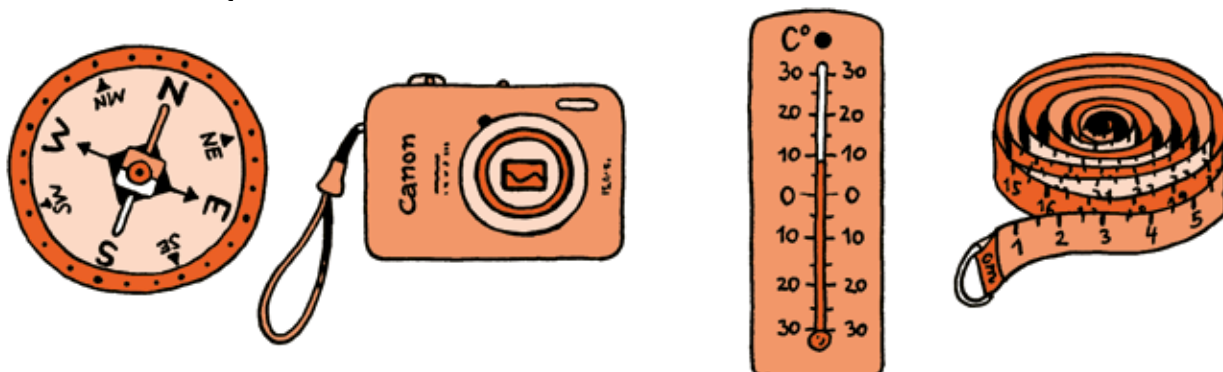
6. uzdevums

Sakārto un uzraksti teikumus!

1. Dzēra, ciemiņi, ar medu, tēju. 2. Ar pienu, Anna, zemenes, ēda.
3. Staigāja, pa parku, ar bērnu, sieviete. 4. Apbalvoja, ar goda rakstu,
uzvarētājus, viktorīnas, direktors. 5. Ar zāli, baro, zēns, trusīti.

7. uzdevums

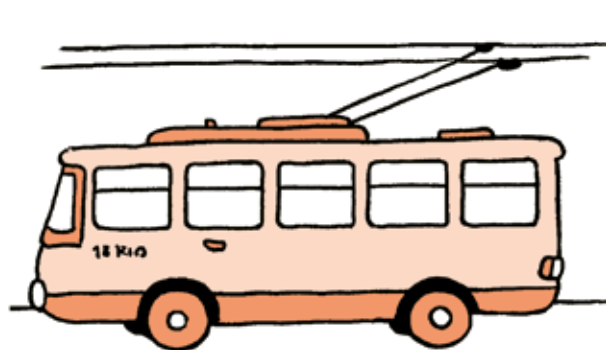
*Uzraksti, kādus novērojumus bērni veica dabaszinību stundā!
Izdomā stāstiņam virsrakstu!*

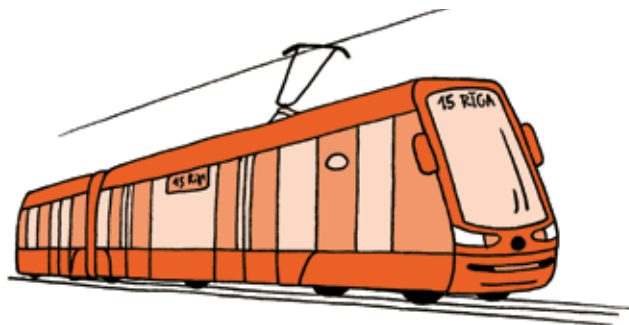
*Izmanto vārdus: ar metra mēru, ar kompasu, ar termometru, ar fotoaparātu,
ar zīmuli, ar pildspalvu!*

8. uzdevums

*Apskati attēlus!
Ar kuru no šiem transporta līdzekļiem tu esi braucis?*

trolejbuss

tramvajs

Lasi tekstu, ievietojot galotnes!

Ilze Vītoliņa dzīvo tālu no skolas. Uz skolu meitene brauc ar diviem transporta līdzekļiem. Vispirms viņa brauc (ar ko?) ar autobus___, bet pēc tam (ar ko?) ar tramvaj___.

Linda Pole dzīvo laukos. No skolas mājās meitene brauc tikai sestdienās. Lai nokļūtu laukos, viņa vispirms brauc (ar ko?) ar vilcien___, bet pēc tam (ar ko?) ar vieglo automašīn___.

Jānis Kalniņš dzīvo netālu no skolas. Viņš katru rītu brauc (ar ko?) ar trolejbus___.

Pajautā klasesbiedram, ar kuru transporta līdzekli viņš brauc no skolas mājās!

9. uzdevums

Izlasi tekstu!

Mašīnas Rīgas ielās.

Rudens brīvdienās Nauris Zālītis kopā ar mammu brauca uz Rīgu. Par savu braucienu viņš uzrakstīja stāstu.

„Mēs braucām uz Rīgu ar vilcienu. Rīgas stacijā izkāpām uz perona un izgājām Stacijas laukumā. Cik tur daudz transporta līdzekļu!

Tālāk mēs braucām ar taksometru. Pa logu es vēroju garām braucošos transporta līdzekļus. Mūs apdzina ātrās palīdzības automašīna. Lūk, garām pabrauca kravas automašīna. Tā aizveda būvmateriālus. Ar interesi es skatījos, cik klusu pa ielām slīd tramvaji.

Pēkšņi visas mašīnas apstājās un arī mēs apstājāmies. Arī trolejbuss un mikroautobuss apstājās. Mamma norādīja uz luksoforu, tur dega sarkanā gaisma. Es uzmanīgi vēroju luksoforu, drīz iedegās dzeltenā gaisma, pēc tam zaļā, un mēs braucām tālāk.”

Kādus transporta līdzekļus redzēja Nauris Zālītis?

Uzraksti, ar kuriem transporta līdzekļiem tu visbiežāk brauc!

10. uzdevums

Izlasi teikumus!

Pasvītro lietvārdus, kuri atbild uz jautājumu „ar ko?”

Nosaki šo lietvārdu dzimti!

Piem. Zvirbuļi ir mazi, drukni putni ar lielu galvu (siev. dz.) un ar stipru knābi (vīr. dz.).

Kaijai ir liela galva ar āķveida knābi.

Stārķis ir liels, balts putns ar melnu asti.

Cīrulis ar līksmu dziesmu vēsta par pavasara iestāšanos.

Dzenis ir meža putns ar raibu spalvu.

Sīlis brīdina meža iemītniekus ar skaļu brēcienu.

AR KO? DAUDZSKAITLIS

	Vīriešu dzimte			Sieviešu dzimte		
Kas?	dē <i>li</i>	ķirš <i>i</i>	led <i>us</i>	mamm <i>as</i>	puķ <i>es</i>	ziv <i>is</i>
Ar ko?	ar dē <i>liem</i>	ar ķirš <i>iem</i>	ar led <i>iem</i>	ar mamm <i>ām</i>	ar puķ <i>ēm</i>	ar ziv <i>īm</i>

1. uzdevums

Izraksti izceltos vārdu savienojumus!

Nosaki skaitli, dzimti un jautājumus lietvārdiem!

1. Augi **ar saknēm** cieši **ieaug** zemē.
piem., ar saknēm (ar ko? dsk., siev. dz.) ieaug
2. Muzejā nedrīkst **ieiet** **ar virsdrēbēm**.

3. Tince ar abām rokām tur ābeci.

4. Vāvere pārkož riekstu ar zobiem.

5. Ziemassvētkos es satikšos ar brālēniem un ar māsīcām.

2. uzdevums

Uzraksti vārdu savienojumus!

zupa (ar ko?) (sēnes, bietes, pupiņas, kartupeļi, putraini)

ķīselis (*ar ko?*) (bumbieri, āboli, plūmes, rozīnes)

kartupeļi (*ar ko?*) (kotletes, cīsiņi, kāposti, salāti)

putukrējums (*ar ko?*) (cepumi, vafeles, zemenes, apelsīni, pankūkas)

3. uzdevums

Lasi dialogu pārī ar draugu!

Mainieties lomām!

Iemācieties dialogu!

Iveta nāca no ēdnīcas. Skolas gaitenī viņa satika Ingu. Iveta uzsāka sarunu ar Ingu.

- Kāpēc tu nebiji pusdienās?
- Es kārtoju klasi.
- Es gan jau paēdu!
- Vai pusdienas bija garšīgas?
- Ļoti garšīgas! Vists ar rīsiem.
- Un kas bija saldajā ēdienā?
- Putukrējums ar augļiem.
- Man arī ļoti garšo putukrējums ar augļiem!

Ko Iveta ēda pusdienās?

4. uzdevums

Izveido un uzraksti vārdu savienojumus!

karbonāde

ar rīsiem

zivs

ar kartupeļiem

kotlete

ar griķiem

sardele

ar makaroniem

mērce

ar dārzeņiem

Kas tev garšo vislabāk?

Pajautā draugam, kas viņam garšo vislabāk!

KUR? VIENSKAITLIS

	Vīriešu dzimte			Sieviešu dzimte		
Kas?	dēls soliņš	ķirsis	lietus	mamma	puķe	zivs
Kur?	dēlā soliņā	ķirsī	lietū	mammā	puķē	zivī

1. uzdevums

Apskati attēlus!

Papildini teikumus!

Kas ? dzīvo kur?

_____ dzīvo _____.

Kas ? dzīvo kur?

_____ dzīvo _____.

2. uzdevums

Izlasi dzejoli!

Izraksti izceltos vārdu savienojumus!

Pasvītro lietvārdus! Nosaki jautājumus lietvārdiem!

Dziesmiņa par skolas somu.

Vai tu **dzīvo** Jelgavā,
Pekinā vai **Romā**,
 Pirmā skolas diena nāk,
 Nāk un **sēžas** solā.

Dzēšgumija zīmuļiem
Skolotājas lomā.
Nostāda pa divi tos,
leved taisni **somā**.

Ābolīti sarkano
leripinu somā.
Ja man blakus sēdēs Toms,
pusi došu Tomam.

(Pēc I. Zanderes)

3. uzdevums

*Pārveido lietvārdus, lai tie atbild uz jautājumu „kur”?
Ievieto pārveidotos lietvārdus teikumos!*

1. Ogotāji apmaldījās meža _____.
2. Pircēja maizi ielika auduma _____.
3. Bišu _____ ir daudz stropu.
4. _____ bija apsveikums levai vārdadienā.
5. Zane _____ nevarēja atrast savu vārdu.

saraksts
biezoknis
maisiņš
drava
aploksne

Atbilde īsi uz jautājumiem!

Kur apmaldījās ogotāji? _____
Kur pircēja ielika maizi? _____
Kur ir daudz stropu? _____
Kur bija apsveikums? _____
Kur Zane nevarēja atrast savu vārdu? _____

4. uzdevums

Aplūko attēlu!

Palīdzi Pēterītim atrast cepuri, bikses, vējjaku, šalli, cimdus un zābakus!

Viņam jāsteidzas uz skolu!

Veido teikumus:

Piem., Cepure ir galvā.

5. uzdevums

Uzraksti, kur var glabāt naudu!

Naudu var glabāt (kur?)

.....

6. uzdevums

Papildini dialogu!

Izlasi to pārī ar draugu!

Pagalmā bērni pikojās. Liene pazaudēja cimdu, bet Jānis to atrada. Liene pateicās Jānim.

- Kurš?
- Tas ir mans cimds! Kur tu to atradi?
- **Sniegā**. Tas gulēja **zemē**.
-

Kur Liene pazaudēja cimdu?

Pastāsti, kur tu pazaudēji savas lietas? Vai atradi?

7. uzdevums

Izlasi tekstu!

Izraksti izceltās vārdkopas!

Pasvītrot lietvārdus, nosaki dzimti, skaitli!

Pagājušajā **svētdienā** mēs ar tēti **devāmies** uz mežu slēpot. Elektriskajā **vilcienā braucām** ilgi. Biju samiegojies, pat negribēju skatīties pa logu. **Mežā** es bieži **kritu un salauzu** slēpi. Sniegs **iekļuva zābakā**, kājas kļuva slapjas. Tētis kurināja ugunskuru, bet tas negribēja degt. Dūmi **koda acīs**. Vakarā **atgriezāmies Rīgā** samirkuši un piekusuši.

Pārveido stāstiņu, lai notikumi būtu priecīgi! Izstāsti!

8. uzdevums

Izlasi teikumu!

Pasvītrot teikuma priekšmetu un izteicēju!

Atbilde uz jautājumiem ar diviem vārdiem!

Skolēni sporta laukumā spēlēja volejbolu.

Kas spēlēja? — _____

Ko darīja skolēni? — _____

Ko spēlēja? — _____

Kur spēlēja? — _____

Kādā laukumā? — _____

9. uzdevums

Izlasi teikumu!

Pasvītro teikuma priekšmetu un izteicēju!

Ieraksti trūkstošos vārdus! Izlasi!

Vasarā Anna dzīvoja Jūrmalā.

Kas dzīvoja? – _____

Ko darīja _____? – Anna _____

_____ dzīvoja? – Jūrmalā _____

Kad dzīvoja? – vasarā _____

10. uzdevums

Analizē teikumu!

Ziemā meitene mežā slēpoja.

Kas slēpoja? – _____.

Ko darīja meitene? – _____.

Kur slēpoja? – _____.

Kad slēpoja? – _____.

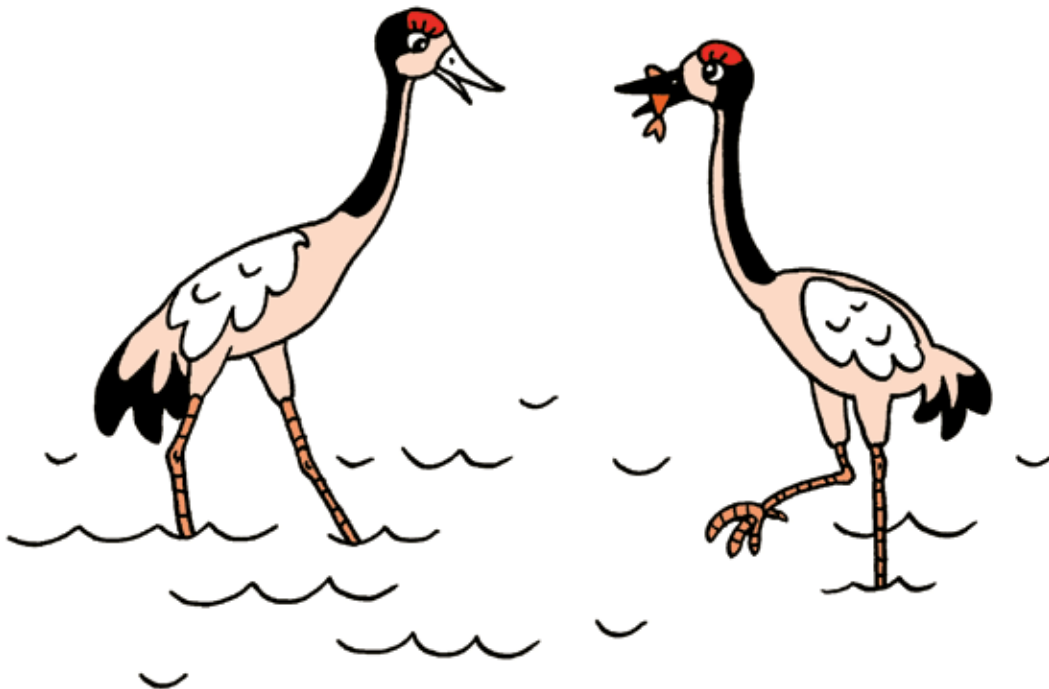
KUR? DAUDZSKAITLIS

	Vīriešu dzimte			Sieviešu dzimte		
Kas?	dēl <i>i</i>	ķirš <i>i</i>	led <i>us</i>	mamm <i>as</i>	puķ <i>es</i>	ziv <i>is</i>
Kur?	dēl <i>os</i>	ķirš <i>os</i>	led <i>os</i>	mamm <i>ās</i>	puķ <i>ēs</i>	ziv <i>īs</i>

1. uzdevums

Izlasi tekstu!

Īsi atbilde uz jautājumiem!

Dzērves.

Dzērves ir purvu putni. Tās **ligzdo** ezeru **salās** un **slīkšņās**, dīķmalas **mežos** vai **niedrājos**.

Taču divas reizes gadā dzērves **redzam** arī tādās vietās, kur purvu nav. **Rudenos**, kad dzērvju kāši lido projām uz siltajām zemēm. Un **pavasaros**, kad dzērves atgriežas.

Pēc J. Baltvilka

Kur ligzdo dzērves? - _____, _____, _____, _____

Kad redzam dzērves vietās, kur purvu nav? _____, _____

2. uzdevums

Izraksti izceltos vārdu savienojumus!

Pasvītro lietvārdus!

Nosaki jautājumus lietvārdiem!

Vasarā mēs ar mammu **gājām ogās**. Svētdien ģimene **posās ciemos**. Mans tēvs bieži **brauca medībās**. Pēcpusdienā vecmāmiņa ar mazmeitiņu **devās sēnēs**.

3. uzdevums

Galotnes pārveido un pilsētu nosaukumus iesaisti teikumā!

(Saulkrasti, Ainaži, Priekuļi, Balvi, Majori, Dubulti)

Karuseļu parks šovasar darbojās (kur?) _____, _____,
_____, _____, _____.

4. uzdevums

Pastāsti, kuras valstis atrodas Latvijai ziemeļos, dienvidos, austrumos, rietumos!

Uzraksti teikumus!

Piem., Latvijai ziemeļos atrodas Igaunija.

5. uzdevums

Pārveido galotni lietvārdiem iekavās!

Uzraksti teikumus!

Latvijas (*kur?*) (ezeri) un (*kur?*) (upes) ir daudz zivju.

Latvijas (*kur?*) (meži) ir daudz sēņu un ogu.

Latvijas (*kur?*) (skolas) bērni mācās latviešu valodā.

6. uzdevums

Izlasi tekstu!

Cik bērnu piedalās sarunā?

Lasiet sarunu lomās!

Pasvīturo izcelto lietvārdu galotnes, nosaki skaitli un dzimti!

Andris: „Rīt ir trešdiena, pēc tam būs ceturtdiena.”

Zane: „Man patīk ceturtdiena, **ceturtdienās** mēs parasti ejam uz kino.”

Andris: „Bet man patīk sestdiena. **Sestdienās** es vienmēr esmu mājās.”

Zane: „Bet kura nedēļas diena patīk tev?”

Ilze: „Man patīk svētdiena. **Svētdienās** var ilgi dzīvoties ārā.”

Andris: „Pirmdienas arī ir labas dienas. **Pirmdienās** visi bērni atbrauc uz skolu.”

Uzraksti īsas atbildes uz jautājumiem!

Kad mēs ejam uz kino?

Kad es esmu mājās?

Kad var ilgi dzīvoties ārā?

Kad visi bērni atbrauc uz skolu?

7. uzdevums

Savieno!

Ziemassvētkos	mēs pinam vainagus un līgojam.
Lieldienās	zaķis krāso olas.
Jāņos	nāk rūķis ar dāvanu maisu.
Mārtiņos	pie istabas durvīm ļaudis liek bērzu meijas.
Vasarsvētkos	bērni ģērbjas maskās un iet jautrās rotaļās.

Papildini jautājumus un atbildes!

Kad pinam?	–	_____	pinam
Kad krāso?	–	_____	krāso
Kad nāk?	–	_____	_____
Kad _____?	–	_____	_____
Kad _____?	–	_____	_____

UZRUNA. VIENSKAITLIS

	Vīriešu dzimte			Sieviešu dzimte		
Kas?	dēls vilciņš	ķirsis	lietus	mamma meitiņa	puķe bitīte	zivs
-	dēls! vilciņ!	ķirsi!	lietus!	mamma! meitiņ!	puķe! bitīt!	zivs!

1. uzdevums

Izlasi pasakas fragmentu!

„Labdien, **lapsa**! Ko tu ēd?” jautā vilks.

„Es, **vilciņ**, zivis ēdu,” atbild lapsa.

„Dod, **lapsiņ**, man kaut vienu zivtiņu pagāršot!” lūdzas vilks.

Bet lapsa māca: „Tu, **vilks**, dodies uz upi, ielaid asti āliņģī un pats noķer sev zivis!”

Izraksti vārdus, ar kuriem dzīvnieki uzrunā viens otru!

.....!

.....!

.....!

.....!

Uzrunu tekstā atdala ar komatiem.

2. uzdevums

Papildini tekstu!

Lasi dialogu pārī ar draugu!

Aleksis pārnāca no skolas un ieraudzīja, ka mazā māsiņa Madara guļ gultā: vaigi sārti, acis spožas, pati smagi elpo. Alekss jautāja:

„**Madara**,?”

„Jā, es esmu slimā,” atbildēja māsa.

„**Madariņ**, vai tu izmērīji temperatūru?”

„....., **Aleksi!**”

Ir pavasaris. Ārā spīd saulīte. Gatis sēž stundā un skatās pa logu. Skolotāja jautā:

- **Gati!**

- Jā, skolotāja?

- Ko tu darīsi pēc stundām?

- Es

- **Gati**, ar ko tu?

-

Uzrunā savus klasesbiedrus! Pajautā, ko viņi darīs pēc stundām!

UZRUNA. DAUDZSKAITLIS

	Vīriešu dzimte			Sieviešu dzimte		
Kas?	dēl <i>i</i>	ķirš <i>i</i>	led <i>i</i>	mamm <i>as</i>	puķ <i>es</i>	ziv <i>is</i>
-	dēl <i>i</i> !	ķirš <i>i</i> !	led <i>i</i> !	mamm <i>as</i> !	puķ <i>es</i> !	ziv <i>is</i> !

1. uzdevums

Rīt Māmiņu diena. Skolēni gatavoja priekšnesumus, apsveikumus. Tomēr vēl daudz darba. Kā visu paspēt? Bērni aprunājās ar skolotāju, sadalīja pienākumus un uzrakstīja tos uz tāfeles.

Izlasī!

Dejotāji, izgludiniet baltās blūzes!

Dziedātājas, salīmējiet puķu vainadziņus!

Runātāji, atkārtojiet dzejoļus!

Meitenes, sakārtojiet klasi!

Zēni, pabeidziet gatavot koka kastītes māmiņām!

Bērni, esiet mīļi un draudzīgi!

Izraksti uzrunātās personas! Pēc uzrunas liec izzaukuma zīmi!

Piem. Dejotāji!

.....!

.....

.....

.....

.....

.....

LIETVĀRDA LOCĪJUMU TABULAS

Lietvārds Vienskaitlis

Kas?

Kā?

Vīriešu dzimte

-s -š	zēns tomāts galds vējš ceļš	zēna tomāta galds vēja ceļs
-is	zīmulis ezis šķīvīšis tētis	zīmuļa eža šķīvja tēta
-us	ledus medus	ledus medus

Sieviešu dzimte

-a	mamma grāmata soma lapsa	mammās grāmatas somas lapsas
-e	meitene egle puķe maize	meitenes egles puķes maizes
-s	zivs sirds acs	zivs sirds acs

Lietvārds Daudzskaitlis

Kas?

Kā?

Vīriešu dzimte

-i	zēni tomāti galdi vēji ceļi	zēnu tomātu galdus vējus ceļus
-i	zīmuļi eži šķīvji tēti	zīmuļu ežu šķīvju tētu
-i	ledi medi	ledus medus

Sieviešu dzimte

-as	mammās grāmatas somas lapsas	mammu grāmatu somu lapsu
-es	meitenes egles puķes maizes	meiteņu egļu puķu maižu
-is	zivis sirdis acis	zivju siržu acu

**Lietvārds
Vienskaitlis**

Kas?

Kam?

Vīriešu dzimte

-s -š	zēns tomāts galds vējš ceļš	zēnam tomātam galdam vējam ceļam
-is	zīmulis ezis šķīvis tētis	zīmulim ezim šķīvim tētim
-us	ledus medus	ledum medum

Sieviešu dzimte

-a	mamma grāmata soma lapsa	mammai grāmatai somai lapsai
-e	meitene egle puķe maize	meitenei eglei puķei maizei
-s	zivs sirds acs	zivij sirdij acij

**Lietvārds
Daudzskaitlis**

Kas?

Kam?

Vīriešu dzimte

-i	zēni tomāti galdi vēji ceļi	zēniem tomātiem galdiem vējiem ceļiem
-i	zīmuļi eži šķīvji tēti	zīmuļiem ežiem šķīvjiem tētiem
-i	ledi medi	lediem mediem

Sieviešu dzimte

-as	mammās grāmatas somas lapsas	mammām grāmatām somām lapsām
-es	meitenes egles puķes maizes	meitenēm egļēm puķēm maizēm
-is	zivis sirdis acis	zivīm sirdīm acīm

**Lietvārds
Vienskaitlis**

Kas?

Ko?

Vīriešu dzimte

-s -š	zēn s tomāt s gald s vēj š ceļ š	zēn u tomāt u gald u vēj u ceļ u
-is	zīmul is ez is šķīv is tēt is	zīmul i ezi i šķīv i tēt i
-us	led us med us	led u med u

Sieviešu dzimte

-a	mamm a grāmat a som a laps a	mamm u grāmat u som u laps u
-e	meiten e egle e puķ e maiz e	meiten i egli i puķ i maiz i
-s	ziv s sird s ac s	zivi i sirdi i aci i

**Lietvārds
Daudzskaitlis**

Kas?

Ko?

Vīriešu dzimte

-i	zēn i tomāt i gald i vēj i ceļ i	zēn us tomāt us gald us vēj us ceļ us
-i	zīmul i ež i šķīv i tēt i	zīmul us ež us šķīv us tēt us
-i	ledi i medi i	led us med us

Sieviešu dzimte

-as	mamm as grāmat as som as laps as	mamm as grāmat as som as laps as
-es	meiten es egle s puķ es maiz es	meiten es egle s puķ es maiz es
-is	ziv is sird is aci s	ziv is sird is aci s

**Lietvārds
Vienskaitlis**

Kas? Ar ko?

Vīriešu dzimte

-s -š	zēns tomāts galds vējš ceļš	ar zēnu ar tomātu ar galdu ar vēju ar ceļu
-is	zīmulis ezis šķīvis tētis	ar zīmulī ar ezi ar šķīvī ar tēti
-us	ledus medus	ar ledu ar medu

Sieviešu dzimte

-a	mamma grāmata soma lapsa	ar mammu ar grāmatu ar somu ar lapsu
-e	meitene egle puķe maize	ar meiteni ar eglī ar puķī ar maizi
-s	zivs sirds acis	ar zivī ar sirdī ar aci

**Lietvārds
Daudzskaitlis**

Kas? Ar ko?

Vīriešu dzimte

-i	zēni tomāti galdi vēji ceļi	ar zēniem ar tomātiem ar galdiem ar vējiem ar ceļiem
-i	zīmuļi eži šķīvji tēti	ar zīmuļiem ar ežiem ar šķīvjiem ar tētiem
-i	ledi medi	ar lediem ar mediem

Sieviešu dzimte

-as	mammās grāmatas somas lapsas	ar mammām ar grāmatām ar somām ar lapsām
-es	meitenes egles puķes maizes	ar meitenēm ar eglēm ar puķēm ar maizēm
-is	zivis sirdis acis	ar zivīm ar sirdīm ar acīm

**Lietvārds
Vienskaitlis**

Kas? Kur?

Vīriešu dzimte

-s -š	zēns tomāts galds vējš ceļš	zēnā tomātā galdā vējā ceļā
-is	zīmulis ezis šķīvis tētis	zīmulī ezī šķīvī tētī
-us	ledus medus	ledū medū

Sieviešu dzimte

-a	mamma grāmata soma lapsa	mammā grāmatā somā lapsā
-e	meitene egle puķe maize	meitenē eglē puķē maizē
-s	zivs sirds acs	zivī sirdī acī

**Lietvārds
Daudzskaitlis**

Kas? Kur?

Vīriešu dzimte

-i	zēni tomāti galdi vēji ceļi	zēnos tomātos galdos vējos ceļos
-i	zīmuļi eži šķīvjī tēti	zīmuļos ežos šķīvjos tētos
-i	ledi medi	ledos medos

Sieviešu dzimte

-as	mammās grāmatās somās lapsas	mammās grāmatās somās lapsās
-es	meitenes egles puķes maizes	meitenēs eglēs puķēs maizēs
-is	zivis sirdis acis	zivīs sirdīs acīs

LITERATŪRA

1. Ceplīte B., Ceplītis A. (1991). *Latviešu valodas praktiskā gramatika* Rīga „Zvaigzne”
2. Jefremova G. (2005). *Lietvārds. Skolēna burtnīca. Mācību līdzeklis mazāktautību skolām (pamatskolai)* RETORIKA
3. Быкова М.Л. Кричевская Л.Д. (1997). Развитие речи. Учебник для 4 класса *коррекционных образовательных учреждений 1. вида*. Москва, Просвещение
4. Коровин К. Г. Зиеев А.Г. (2006). *Программы специальных (коррекционных) образовательных учреждений 2. вида*. Москва, Просвещение
5. Курушкина Л. В. (1990). *Русский язык Учебник для 6 класса школы слабослышащих* Москва, Просвещение
6. Зиеев А.Г. (1997). *Сборник упражнений по развитию речи на уроках грамматики*, Москва, УПК Фёдоровец
7. Зыкова Т., С. Зыкова М. А. (2003). *Развитие речи. Учебник для 3 класса специальных (коррекционных) образовательных учреждений 1. вида*, Москва, Просвещение
8. Зыкова Т. (2011). *Учебник как компонент системы обучения детей с нарушением слуха*, Дефектология, N. 5, С 3–16